

~~5274~~

5848.

1852.



Lith. O. Kanner.

Steindr. v. Lindfors Erben in Reval.

M. S.

Eesti-maa-rahwa

Kalender

ehf

Täht-Raamat

1862

aasta peale pärast meie

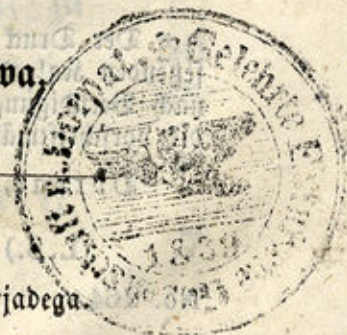
Issanda Jeesuse Kristuse

sündimist.

Sel aastal on 365 päawa.

Tallinnas,

trükitud Lindworsi pärijate kirjadega.



Märkide seletus.

- Noor kuu.
- ☾ Esimene weerand.
- ☾ Täis kuu.
- ☾ Viimne weerand.

e. l. enne lõunat. — P. Püha.

p. l. pärast lõunat. — p. pärast.

Der Druck dieses nur in den Ostseegouvernements abzu-
 sehenden Kalenders wird unter der Bedingung gestattet, daß
 nach Beendigung desselben der Abgeth. Censur in Dorpat
 die vorschristmäßige Anzahl Exemplare zugestellt werde.

Dorpat, den 21. September 1861.

(L. S.) Abgetheilter Censor de la Croix.

No. 164.

Aastaid arwatakse tänawu:

	aastat
Maaailma loomiseft	5811
Kristuse sündimiseft	1862
Tallinna ülesehitamiseft	643
Et raamatuid hakati trükkima	422
Luteruse usu õiendamiseft	345
Pärast wana katku	205
Et wägi Pranpurgi läks	184
Pärast Toompää ärapõlemiseft	178
Et suur nälg hakkas	167
Peeterpuri linna ülesehitamiseft	160
Et meie maa Wene=riigi walitsuse alla sai	152
Et Tartu suur kool alustati	60
Et uusi rõugeid pannakse	59
Et Prantsus Wene maale tuli ja Moskwa lin ärapõletati	50
Et Eesti maal priist kuulutati	45
Et Riia maal priist kuulutati	43
Meie suure Keisri Herra Aleksandri II. walitsuse hakatusesft	7

Näari pääw. — Kristuse ümberseikamisest. Luk. 2, 21.

1 Esmasp.	Näari pääw	Mita Jummal!
2 Teisip.	Nabel, Set	Külmad
3 Restnäd.	Genof	 3, 33 e. l.
4 Neljasp.	Metusala	
5 Reede	Simeon	
6 Laupäaw	3 Kuninga p.	ilmad on

1 p. v. 3. R. P. — Jesus 12 aastat wana. Luk. 2, 41—52.

7 Pühap.	Juljanus	tulemas.
8 Esmasp.	Erart	Külm ja
9 Teisip.	Beatus	lumesadune
10 Restnäd.	Paawli pw.	
11 Neljasp.	Evraim	 8, 15 e. l.
12 Reede	Rein	
13 Laupäaw	Hilarius	ilm.

2 p. v. 3. R. P. — Pulmad Kaana linnas. Joan. 2, 1—11.

14 Pühap.	Robert.	Pääwapaiste.
15 Esmasp.	Tiidrik	
16 Teisip.	Kiispert	Pilwene
17 Restnäd.	Tõnikse pw.	ilm.

18 Neljasp.	Alfel	4, 28 e. l.
19 Reede	Saara	
20 Laupäaw	Waab. Seb.	Külmad ilmad

3 p. v. 3. R. P. — Pealikust Kapernauma linnas. Matt. 8, 1—13.

21 Pühap.	Neetu	on tulemas.
22 Esmasp.	Madleena	
23 Teisip.	Lota	Wahetlikud
24 Restnäd.	Timoteus	
25 Neljasp.	Paawli ümb.	 9, 49 p. l.
26 Reede	Polikarpus	
27 Laupäaw	Krisostomus	ilmad.

4 p. v. 3. R. P. — Kristus sunnib tuuled. Matt. 8, 23—27.

28 Pühap.	Kaarl	Külma ja
29 Esmasp.	Samuel	
30 Teisip.	Adelgund	lume sadu.
31 Restnäd.	An	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike l. kahesja 50 minutit, ja weereb alla l. kolm 29 minutit. — 11mal tõuseb päike l. kahesja 33 minutit, ja weereb alla l. kolm 52 minutit. — 21mal tõuseb päike l. kahesja 12 minutit, ja weereb alla l. neli 17 minutit.

1 Neljasp.	Pirita	Lund
2 Reede	Rüündla pw.	 6, 44 p. l.
3 Laupääm	Hanna	

9. P. e. Kr. üll. P. — Töötegiad wiinamäel. Matt. 20, 1-16.

4 Pühap.	Weronika	Pääwapaiste.
5 Esmasp.	Agata	Külm ilm.
6 Teisip.	Toora	
7 Restnäd.	Rikard	Käre
8 Neljasp.	Salomon	
9 Reede	Apolonia	 3, 55 p. l.
10 Laupääm	Kolastika	

8 Püha e. Kr. üll. Püha. — Külwaja. Luf. 8, 4-15.

11 Pühap.	Cedu	külm.
12 Esmasp.	Gilalia	
13 Teisip.	Penigna	Pääwapaiste.
14 Restnäd.	Walentin	Selge ilma
15 Neljasp.	Wauстина	
16 Reede	Juula	 6, 28 p. l.

17 Laupääm	Konstantia	järel
------------	------------	-------

Paastu Püha. — Pime tee ääres. Luf. 18, 31-43.

18 Pühap.	Konfordia	
19 Esmasp.	Sim. Apost.	tuleb pilwene
20 Teisip.	Wastla pw.	ilm.
21 Restnäd.	Tuhka pw.	
22 Neljasp.	Peetri pw.	Selged
23 Reede.	Miina	
24 Laupääm	Madikse pw.	 6, 59 p. l.

1 P. Paastus. — Kristust künjatakse. Matt. 4, 1-11.

25 Pühap.	Wiktör	
26 Esmasp.	Nestor	ja külmad
27 Teisip.	Leander	
28 Restnäd.	Palwe pääw.	ilmad.
	Pööri pw.	

Isel selle fuu pw. tõuseb päike k. seitse 45 minutit, ja weereb alla k. neli 44 minutit. — 11mal tõuseb päike k. seitse 17 minutit, ja weereb alla k. wiis 11 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kuus 52 minutit, ja weereb alla k. wiis 33 minutit.

1 Neljasp.	Albinus	Kange kül.
2 Reede	Medea	
3 Laupääv	Kade	

2 P. Paastus. — Kananea maa naene. Matt. 15, 21—28.

4 Pühap.	Adrian	 6, 55 e. l.
5 Esmasp.	Angelus	
6 Teisip.	Kotwrid	
7 Keskäd.	Perpetua	Paras külm ja pääwapaiste
8 Neljasp.	Isiprian	
9 Reede	Prudensius	
10 Laupääv	Mikens	 11, 27 p. l.

3 P. Paastus. — Kristus ajab kuradid wälja. 11, 14—28.

11 Pühap.	Konstantin	Lume- sadused
12 Esmasp.	Kreekor	
13 Teisip.	Ernst	
14 Keskäd.	Sakarjas	ilmad.
15 Neljasp.	Matilde	
16 Reede.	Aleksander	
17 Laupääv	Truuta	

4 P. Paastus — Kristus süüdas 5000 meest. Joan. 6, 1—15.

18 Pühap.	Rabriel	 9, 24 e. l.
19 Esmasp.	Joosep	
20 Teisip.	Olga	
21 Keskäd.	Pent	Selged ilmad ja öö-külmad.
22 Neljasp.	Kawael	
23 Reede	Tiits	
24 Laupääv	Kasimir	Heitlikud

5 P. Paastus. — Jeesus kividega wisatud. Joan. 8, 46—59.

25 Pühap.	P. Maarja pw.	 1, 51 p. l.
26 Esmasp.	Manuel	
27 Teisip.	Kustaw	
28 Keskäd.	Kideon	ilmad ja pääwapaiste.
29 Neljasp.	Gistakius	
30 Reede	Adonius	
31 Laupääv	Tellaus	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. kuus 25 minutit, ja weereb alla k. wiis 55 minutit. — 11mal tõuseb päike k. wiis 54 minutit, ja weereb alla k. kuus 20 minutit. — 21mal tõuseb päike k. wiis 26 minutit, ja weereb alla k. kuus 43 minutit.

6 P. Päästus.	—	Kristuse sülesõitmine.	Matt. 21, 1—9.
1 Pühap.	Palmi puu Püha	Karjal. p.	
2 Esmasp.	Paulina	 4, 36 p. 1.	
3 Teisip.	Werdinand		
4 Keisnäd.	Ambrosius	Selge ja	
5 Neljasp.	Suur Neljasp.	mite wäga	
6 Reede	Suur Reede	külm.	
7 Laupääm	Aron		

R. üll. P.	—	Kristuse ülestõusmine.	Mark. 16, 1—8.
8 Pühap.	1 Ülestõus. P.	Tuulne.	
9 Esmasp.	2 Ülestõus. P.	 7, 41 e. 1.	
10 Teisip.	Etsekiel		
11 Keisnäd.	Leo	Wihmased	
12 Neljasp.	Juljus	ilmad ja	
13 Reede	Justinus	pääwa soe.	
14 Laupääm	Künni pääw		

1 P. p. üll. P.	—	Kinnipandud ukjed.	Joan. 20, 19—23.
15 Pühap.	Olimpia	Tuulne.	
16 Esmasp.	Karistus	 1, 5 e. 1.	
17 Teisip.	Rudolw		

18 Keisnäd.	Waterian	Wahel
19 Neljasp.	Timon	selge,
20 Reede	Jakobina	wahel
21 Laupääm	Adolarus	

2 P. p. üll. P. — Hea karjane. Joan. 10, 12—16.

22 Pühap.	Rajus	pilwene
23 Esmasp.	Jüri pääw	taewas.
24 Teisip.	Albert	
25 Keisnäd.	Markuse pw.	 5, 2 e. 1.
26 Neljasp.	Etsekiel	
27 Reede	Anastasiu	Wihma.
28 Laupääm	Witalis	

3 P. p. üll. P. — Ürikesse aja pärast. Joan. 16, 16—23.

29 Pühap.	Reimund	Selge ilm.
30 Esmasp.	Grastus	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. neli 54 minutit, ja weereb alla k. seitse 9 minutit. — 11mal tõuseb päike k. neli 25 minutit, ja weereb alla k. seitse 33 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kolm 58 minutit, ja weereb alla k. seitse 56 minutit.

1 Teisip.	Wölbri pw.	 0. 38 e. l.
2 Restnäd.	Sigismund	
3 Neljasp.	+ Leidmise pw.	Wihma,
4 Neede	Wlorian	ilusad soojad
5 Laupäaw	Rotard	

4 P. p. üll. P. —	Kristusse äraminemisest.	Joan. 16, 5—15.
6 Pühap.	Susanna	ilmad.
7 Esmasp.	Ulrika	
8 Teisip.	Tanislauß	 5, 17 p. l.
9 Restnäd.	Nigulas	Soojad ja
10 Neljasp.	Rordian	nägematad
11 Neede.	Panfratsius	suised ilmad.
12 Laupäaw	Hendriete	

5 P. p. üll. P. —	Digest palumisest.	Joan. 16, 23—30.
13 Pühap.	Serwatsius	Mõne wilu
14 Esmasp.	Kristjaan	ilma
15 Teisip.	Sohwi	
16 Restnäd.	Krööt	 5, 4 p. l.
17 Neljasp.	Caewamin. P.	
	Suur + pw.	järel wihma.

18 Neede	Cerit	Ilusad
19 Laupäaw	Wiilip	

6 P. p. üll. P. —	Röömustajast waimust.	Joan. 15, 26—16, 4.
20 Pühap.	Pil	
21 Esmasp.	Pontufina	felged
22 Teisip.	Miili	
23 Restnäd.	Tesiderius	
24 Neljasp.	Ester	 4, 21 p. l.
25 Neede	Urbanus	
26 Laupäaw	Eduard	ilmad.

Neli Püha. —	Püha Waimust.	Joan. 14, 23—31.
27 Pühap.	Neli püha 1 pw.	Wilud
28 Esmasp.	Neli püha 2 pw.	ilmad
29 Teisip.	Mart	
30 Restnäd.	Wigand	 7, 55 e. l.
31 Neljasp.	Petronella	

Isel selle ku pw. tõuseb päike k. kolm 34 minutit, ja weereb alla k. kahheksa 20 minutit. — 11mal tõuseb päike k. kolm 13 minutit, ja weereb alla k. kahheksa 42 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kaks 56 minutit, ja weereb alla k. üheksa 0 minutit.

1 Reede	Kotškalk	on
2 Laupääv	Martellus	

Kolmainu Jumala P. — Jeesus ja Nikodemus. Joan. 3, 1-15.

3 Pühap.	3 ainu Jum. P.	loota.
4 Esmasp.	Tarius	Range tuul.
5 Teisip.	Bonifatius	
6 Keisnäd.	Artemius	 4, 51 e. l.
7 Neljasp.	Eukretsia	
8 Reede	Medardus	Jlusad
9 Laupääv	Pitkem pw.	

1 P. p. 3. a. J. P. — Nikas mees ja Laatsarus. Luk. 16, 19—31.

10 Pühap.	Sants	ilmad.
11 Esmasp.	Barnabas	
12 Teisip.	Vasiliides	Jlusad
13 Keisnäd.	Tobias	suised
14 Neljasp.	Walerius	
15 Reede	Wiidi pw.	 8, 32 e. l.
16 Laupääv	Justina	

2 P. p. 3. a. J. P. — Suurest õhtu söömaajast. Luk. 14, 16—24.

17 Pühap.	Nikander	ilmad.
18 Esmasp.	Homerus	
19 Teisip.	Kerwasius	Mürista-
20 Keisnäd.	Wlorentin	
21 Neljasp.	Rael	mine.
22 Reede	Karulina	 0, 29 e. l.
23 Laupääv	Vasilius	

3 P. p. 3. a. J. P. — Irakadunud lambast. Luk. 5, 1—10.

24 Pühap.	Jaani pääw.	Selge ilm.
25 Esmasp.	Webronia	Wihma ja
26 Teisip.	Jeremias	
27 Keisnäd.	Ladislauß	pääwapaist-
28 Neljasp.	Josua	
29 Reede	Peetri Paw.p.	 3, 16, p. l.
30 Laupääv	Villa	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. kaks 46 minutit, ja weereb alla k. üheksa 14 minutit. — 11mal tõuseb päike k. kaks 45 minutit, ja weereb alla k. üheksa 17 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kaks 52 minutit, ja weereb alla k. üheksa 14 minutit.

4 P. v. 3 a. J. P. — Olge armulised. Luf. 6, 36—42.

1 Pühap.	Teobald	mine.
2 Esmasp.	Heina M. pw.	Wilu ja
3 Teisip.	Kornelius	tuulne.
4 Keisnäd.	Ulrik	
5 Neljasp.	Anselm	
6 Reede	Hektor	 6, 51 p. 1.
7 Laupääm	Demetrius	

5 P. v. 3 a. J. P. — Rohke kala saak. Luf. 5, 1—11.

8 Pühap.	Kilian	Soe ilm.
9 Esmasp.	Kirillus	
10 Teisip.	7 Wenda	Selged ja
11 Keisnäd.	Eleonora	
12 Neljasp.	Hindrek	ilusad ilmad.
13 Reede	Mareta pw.	 10, 43 p. 1.
14 Laupääm	Ponawent	

6 P. v. 3 a. J. P. — Wariserite õigusest. Matt. 5, 20—28.

15 Pühap.	Apostl. jäg.	
16 Esmasp.	August	Wihma.
17 Teisip.	Aleksius	

18 Keisnäd.	Rosina	Soe ilm.
19 Neljasp.	Widrika	
20 Reede	Celias	Õige
21 Laupääm	Taniel	

7 P. v. 3 a. J. P. — 4000 meest sõddetasse. Mark. 8, 1—9.

22 Pühap.	Maarja Mad.	 6, 34 e. 1.
23 Esmasp.	Oskar	
24 Teisip.	Kristina	soojad
25 Keisnäd.	Jaagupi pw.	ilmad
26 Neljasp.	Anu	
27 Reede	Marta	 11, 31 p. 1.
28 Laupääm	Plato	

8 P. v. 3 a. J. P. — Wale prohwetitest. Matt. 7, 15—23.

29 Pühap.	Olowi pw.	on loota.
30 Esmasp.	Abdon	Selged
31 Teisip.	Kristwrid	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike E. kolm 6 minutit, ja weereb alla E. üheksa 3 minutit. — Ilmal tõuseb päike E. kolm 26 minutit, ja weereb alla E. kaheksa 45 minutit. — 21mal tõuseb päike E. kolm 47 minutit, ja weereb alla E. kaheksa 23 minutit.

1	Refnäd.	Peetri wang.	ilmad.
2	Neljasp.	Hannibal	
3	Reede	Cleasjar	Pilwene.
4	Laupääm	Tominius	

18	Laupääm	Veenu	Raunid
----	---------	-------	--------

11 P. p. 3 a. J. P. — Wariserist ja tõlnerist. Luf. 18, 9—14.

19	Pühap.	Seebald	11, 53 e. l.
20	Esmasp.	Pärnard	
21	Teisip.	Rut	soojad
22	Refnäd.	Wilibert	
23	Neljasp.	Sakeus	ilmad.
24	Reede	Pärtli p.w.	
25	Laupääm	Ludwi	

12 P. p. 3 a. J. P. — Kurdist ja keeletumast. Mark. 7, 31—37.

26	Pühap.	Trenäus	9, 35 e. l.
27	Esmasp.	Rebhard	
28	Teisip.	Augustin	Range
29	Refnäd.	Joan. huk.	
30	Neljasp.	Benjamin	tuul.
31	Reede	Rebekka	

Ijel selle kuu p.w. tõuseb päike k. neli 18 minutit, ja weereb alla k. seitse 55 minutit. — 11mal tõuseb päike k. neli 36 minutit, ja weereb alla k. seitse 27 minutit. — 21mal tõuseb päike k. neli 59 minutit, ja weereb alla k. kuus 58 minutit.

9 P. p. 3 a. J. P. — Ülekõhtune majapidaja. Luf. 16, 1—9.

5	Pühap.	Oswald	11, 26 e. l.
6	Esmasp.	Eigenius	
7	Teisip.	Mline	Wihma.
8	Refnäd.	Kerhard	
9	Neljasp.	Romanus	Soojad
10	Reede	Lauritsa p.w.	
11	Laupääm	Herm	ilmad.

10 P. p. 3 a. J. P. — Jerusalemma ärarikkumiseft. Luf. 19, 41—48

12	Pühap.	Klaara	Dige
13	Esmasp.	Ellu	
14	Teisip.	Eisebius	11, 18 e. l.
15	Refnäd.	Ruki M. p.w.	
16	Neljasp.	Iisaak	palawad
17	Reede	Wilibald	
			pääwad.

1 Laupääv	Ekidius	Soojad
13 P. p. 3 a. J. P. — Breeſtrift ja Lewitiſt. Luf. 10, 23—37.		
2 Pühap.	Liisa	ilmad
3 Esmasp.	Reinard	 6. 1 e. 1.
4 Teisip.	Rai	on loota.
5 Reſknäd.	Mooses	Mõned
6 Neljasp.	Maunus	
7 Reede	Ragina	
8 Laupääv	Maarja ſünd.	
14 P. p. 3 a. J. P. — Rümneſt pidalitõbbiſeſt. Luf. 17, 11—19.		
9 Pühap.	Bruno	ilufad
10 Esmasp.	Sostenes	 10, 35 p. 1.
11 Teisip.	Pööri pw.	ilmad.
12 Reſknäd.	Sirus	Pilweſed
13 Neljasp.	Amatus	
14 Reede	† üllendam.	
15 Laupääv	Nikodemus	
15 P. p. 3 a. J. P. — Rammonaſt. Matt. 6, 24—34.		
16 Pühap.	Leontina	ilmad,

17 Esmasp.	Josepina	 5, 48 p. 1.
18 Teisip.	Kotlob	wihm
19 Reſknäd.	Werner	ja
20 Neljasp.	Wauſta	tuul.
21 Reede	Matteuſe pw.	
22 Laupääv	Moorits	
16 P. p. 3 a. J. P. — Rainsi linna ſurnud. Luf. 7, 11—17.		
23 Pühap.	Oſea	Raunid
24 Esmasp.	Joan. ſaam.	 10, 24 p. 1.
25 Teisip.	Kleomas	ilufad ja
26 Reſknäd.	Harald	ſelged ilmad.
27 Neljasp.	Abolw	
28 Reede	Wentſel	
29 Laupääv	Mihkli pw.	
17 P. p. 3 a. J. P. — Weetõbbiſeſt. Luf. 14, 1—11.		
30 Pühap.	Leikufe Püha	Rülmad
Iſel ſelle fuu pw. tõuſeb päike f. wiis 24 minutit, ja weereb alla f. fuus 26 minutit. — 11mal tõuſeb päike f. wiis 47 minutit, ja weereb alla f. wiis 56 minutit. — 21mal tõuſeb päike f. fuus 10 minutit, ja weereb alla f. wiis 27 minutit.		

1 Esmasp.	Wolmar	 1, 20 e. l.
2 Teisp.	Woldemar	
3 Restnäd.	Jairus	
4 Neljasp.	Prants	
5 Reede	Wridebert	ilmad.
6 Laupäaw	Luisa	

18 P. p. 3 a. J. P. — Suurem käff. Matt. 22, 34—46.

7 Pühap.	Maali	Selged ilmad.
8 Esmasp	Tomasia	
9 Teisp.	Tionisius	Hakkab
10 Restnäd.	Mai	
11 Neljasp.	Burfard	 8, 14 e. l.
12 Reede	Walwrid	
13 Laupäaw	Teresia	

19 P. p. 3 a. J. P. — Mwatud inimesest. Matt. 9, 1—8.

14 Pühap.	Kalistus	Pilwene ja kül.
15 Esmasp.	Hedu	
16 Teisp.	Kallus	
17 Restnäd.	Leonhart	

18 Neljasp.	Lunkase pm.	 1, 22 e. l.
19 Reede	Lutsius	
20 Laupäaw	Welitsius	

Wihmane

20 P. p. 3 a. J. P. — Pulma riidest. Matt. 22, 1—14.

21 Pühap.	Luter. usu õiendamise P.	ilm.
22 Esmasp.	Kordula	
23 Teisp.	Sewerin	Pääwapaiste.
24 Restnäd.	Salome	
25 Neljap.	Krispin	 1, 27 p. l.
26 Reede	Amandus	
27 Laupäaw	Kapitolin	Selged ilmad.

21 P. p. 3 a. J. P. — Kuninga mehe pojast. Joan. 4, 47—54.

28 Pühap.	Simon Jud.	Raunis külmad ilmad.
29 Esmasp.	Engelhard	
30 Teisp.	Abfalon	
31 Restnäd.	Wolfgang	

1 sel selle kuu pm. tõuseb päike k. kuu 34 minutit, ja weereb alla k. neli 57 minutit. — 11mal tõuseb päike k. kuu 59 minutit, ja weereb alla k. neli 29 minutit. — 21mal tõuseb päike k. seitse 24 minutit, ja weereb alla k. neli 3 minutit.

Novembri-k. — 24 — Sel kuul on

1 Neljasp.	Pühade pm.	Pilwene ilm.
2 Reede	Hinggede pm.	 7, 49 p. l.
3 Laupääm	Kotlip	

22 P. p. 3 a. J. P. — Kawalast sulast. Matt. 18, 23—35

4 Pühap.	Ot	
5 Esmasp.	Plandina	Selged
6 Teisip.	Käspär	külmad ilmad.
7 Keisnäd.	Baltasar	
8 Neljasp.	Klaudius	Selge ilm
9 Reede	Joobst	 7, 52 p. l.
10 Laupääm	Mart. Lutter	

23 P. p. 3 a. J. P. — Kohtu rahast. Matt. 22, 15—22.

11 Pühap.	Mart. Piisk.	
12 Esmasp.	Joonaš	ja lume-
13 Teisip.	Arkadius	sadu.
14 Keisnäd.	Priidrik	
15 Neljasp.	Leopold	Ilusad ja
16 Reede	Otomar	 11, 40 e. l.
17 Laupääm	Alweus	

30 pööwa. — 25 — Mardi-kun.

24 P. p. 3 a. J. P. — Jairi tütrest. Matt. 9, 18—26.

18 Pühap.	Esra	
19 Esmasp.	Liisbet	parajad
20 Teisip.	Amos	külmad
21 Keisnäd.	Maarja ohw.	
22 Neljasp.	Isidoria	ilmad.
23 Reede	Klement	
24 Laupääm	Josias	 1, 27 p. l.

25 P. p. 3 a. J. P. — Hirmsa äraantamise tööst. Matt. 24, 15—28.

25 Pühap.	Sur. mäl. P.	Sige
26 Esmasp.	Kadrina pm.	
27 Teisip.	Kondrad	pehmed
28 Keisnäd.	Jeta	
29 Neljasp.	Künter	ilmad.
30 Reede	Gewert	
	Andrefse pm.	Lumesadu.

Isel selle kun pm. tõuseb päike k. seitse 52 minutit ja weereb alla k. kolm 36 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kaheksa 16 minutit, ja weereb alla k. kolm 17 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kaheksa 37 minutit, ja weereb alla k. kolm 3 minutit.

1 Laupääd | Arend | ja tuuljed

1 Kr. tulem. P. — Kristuse sisse sõitmine. Matt. 21, 1—9.

2 Pühap. 1 Kr. tul. P.  0, 10 p. l.

3 Esmasp. Taali

4 Teisip. Parbo

5 Keisnäd. Sabina

6 Neljasp. Rigula pw.

7 Reede Antonia

8 Laupääd Maarja saam.

ilmad.

Märjad

ilmad.

2 Kr. tulem. P. — Tähed enne viimist päeva. Lut. 21, 25—36.

9 Pühap. 2 Kr. tul. P.  6, 42 e. l.

10 Esmasp. Judit

11 Teisip. Elts

12 Keisnäd. Ottilia

13 Neljasp. Eutia

14 Reede Mikasius

15 Laupääd Johanna

Paras külm.

Külmad

ilmad.

3 Kr. tulem. P. — Joannes wangi tornis. Matt. 11, 2—10.

16 Pühap. Albina  1, 23 e. l.

17 Esmasp. Ignatius Range

18 Teisip. Kristow

19 Keisnäd. Lot külm annab

20 Neljasp. Abram

21 Reede Tooma pw. järel,

22 Laupääd Peata

4 Kr. tul. P. — Joannesse tunnistus. Joan. 1, 19—28.

23 Pühap. Tagobert

24 Esmasp. Adam, Gewa  5, 1 e. l.

25 Teisip. Jõulu 1 Püha

26 Keisnäd. Jõulu 2 Püha

27 Neljasp. Jõulu 3 Püha

28 Reede Süüta laste pw.

29 Laupääd Noa Range

wõtab

jälle jure.

1 Püha v. Jõulu — Imeks panemisest. Lut. 2, 33—40.

30 Pühap. Taawet külm.

31 Esmasp. Silvester

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. kahelja 53 minutit, ja weereb alla k. kaks 56 minutit. — 11mal tõuseb päike k. üheksa 1 minut, ja weereb alla k. kaks 58 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kahelja 52 minutit ja weereb alla k. kolm 0 minutit.

Alasta muutmised.

Kewade hakkab 8. **Paastu**-kuu pääwal, kellu 10, 15 minutit p. l. Siis on pääw ja öö ühe pikkused.
Sui hakkab 9. **Jaani**-kuu pääwal, kellu 6, 50 min. p. l. Siis on meil kõige piksem pääw.
Sügise hakkab 11. **Mihkli**-kuu pääwal, kellu 8, 58 min. e. l. Siis on pääw ja öö ühe pikkused.
Talwe hakkab 10. **Jõulu**-kuu pääwal, kellu 2, 51 minutit e. l. Siis on meil kõige lühem pääw.

Pääwa- ja Kuu-warjutamised.

Sel 1862 aastal warjutakse Päike 3 kord, 15. **Jaani**-kuu, 9. **Talwe**-kuu ja 9. **Jõulu**-kuu pääwal, ja Kuu warjutakse 2 kord: 31. **Vehe**-kuu ja 24. **Talwe**-kuu pääwal, neid Pääwa-warjutamist ei ole siin Tallinnas mitte näha, nähtaw on üksi Kuu-warjutamine 24. **Talwe**-kuu pääwal; se hakkab peale öhtu 23 minutit pärast kellu 7, ja läheb warjutamise ajal looja.

Teadaandmine,

mil ajal raamatud Posti-majas wastu wõetakse, ja mil ajal postid raamatuid Tallinna toowad.

Wastu wõetakse:

Peeterburi ja **Tartu** linna poole: **Rektnädala** ja **Laupäewa** hommiku kellu 9sast lõuneni kellu 12.

Ria ja **Pernu** linna poole: **Teistpääw** ja **Reede** kellu 9sast hommiku senni kui pärast lõunat kellu 2. **Haabsalu** ja **Paide** linna: **Pühapäaw** ja **Neljas**-pääw hommiku kellu 9sast senni kui p. l. kellu 2.

postid toowad raamatuid:

Peeterburist ja **Ria** linnast: **Neljas**pääw ja **Pühapäawa** öhtul.

Haabsalu ja **Paide** linnast: **Rektnädal** ja **Laupäaw**.

Kroonupühad,

mis ue kiriku seaduse järele kaa Maakirikutes nenda kui **Paastu** jultuse pääwad tulewad pidada:

- 1) **Rüünlä**-kuu 19. pääwal. Meie suure **Keisri** **Herra Aleksander Nikolajewitsi** walitsuse hakatuse pääw.
- 2) **Jüri**-kuu 17. pääwal. Meie suure **Keisri** **Herra Aleksander Nikolajewitsi** sündimise pääw.
- 3) **Heina**-kuu 22. pääwal. Meie suure **Keisri** **Prõua Maria Aleksandrowna** nime pääw.
- 4) **Heina**-kuu 27. pääwal. Meie suure **Keisri** **Prõua Maria Aleksandrowna** sündimise pääw.
- 5) **Leikuse**-kuu 26. pääwal. Meie suure **Keisri** **Herra Aleksander Nikolajewitsi** ja **Tema Abikaasa Kroonimise** pääw.
- 6) **Leikuse**-kuu 30. pääwal. Meie suure **Keisri** **Herra Aleksander Nikolajewitsi** nime pääw.

- 7) Mihkli=kuu 8. pääwal. Tšesarewitsi Suurewüsti Nikolai Aleksandrowitsi, Weneriigi aujärje päris pärija sündimise pääw.
- 8) Jüulu=kuu 6. pääwal. Tšesarewitsi Suurewüsti Nikolai Aleksandrowitsi, Wene riigi aujärje päris pärija nime pääw.

Keisri Herra Sugufelts.

Aleksander II. Nikolajewits, kõige Wene=riigi walitseja ja Keiser, Pohla=maa Kuningas j. n. e., sünd. 17. Jüri=kuu pääwal 1818.

Maria Aleksandrowna, Keisri Pröua sündinud 27. Heina=kuu pääwal 1824.

Nende lapsed:

- 1) Nikolai Aleksandrowits, Tšesarewits, Suurwüsti ja Wene=riigi aujärje päris pärija sündinud 8. Mihkli=kuu pääwal 1843.
- 2) Aleksander Aleksandrowits, Suurwüsti, sündinud 26. Küünla=kuu pääwal 1845.
- 3) Wladimir Aleksandrowits, Suurwüsti, sündinud 10. Aprillil 1847.
- 4) Aleksei Aleksandrowits, Suurwüsti, sündinud 2. Meäri=kuu pääwal 1850.
- 5) Sergei Aleksandrowits, Suurwüsti, sündinud 29. Aprili=kuu pääwal 1857.
- 6) Paul Aleksandrowits, sünd. 21. Septembril 1860.

- 7) Maria Aleksandrowna, Suurewüsti Printsess, sündinud 5. Oktobril 1853.

Keisri herra wennad ja õed:

- 1) Konstantin Nikolajewits, Suurwüsti sündinud 9. Septembril 1827.
- Tema Pröua Aleksandra Jospowna, sünd. 26. Jaani=kuu pääwal 1830.

Nende lapsed, Suurwüstitid:

- Nikolai Konstantinowits, sündinud 2. Küünla=kuu pääwal 1850.
- Olga Konstantinowna, sündinud 22. Teikuse=kuu pääwal 1851.
- Weera Konstantinowna, sündinud 4. Küünla=kuu pääwal 1854.
- Konstantin Konstantinowits, sündinud 10. Teikuse=kuu pääwal 1858.
- Tmitri Konstantinowits, sündinud 1. Jaani=kuu pääwal 1860.
- 2) Nikolai Nikolajewits, Suurwüsti, sünd. 27. Juuli=kuu pääwal 1831.
- Tema Pröua Aleksandra Petrowna, sündinud 21. Mai=kuu pääwal 1838.

Nende lapsed:

- Nikolai Nikolajewits, Suurwüsti, sünd. 6. Talwe=kuu pääwal 1856.
- 3) Mihail Nikolajewits, Suurwüsti, sünd. 13. Oktobri=kuu pääwal 1832.

Tema Pröua Olga Weodoromna, sündinud 8. Mihkli-kuu pääwal 1839.

Nende lapsed:

Nikolai Mihailowits, Suurwürlst sünd. 14. Aprili-kuu pääwal 1859.

Anastasia Mihailowna, Suurewürlsti Printses, sündinud 16. Heina-kuu pääwal 1860.

- 4) Maria Nikolajewna, Suurewürlsti Printses, Leichtenbergi Printsi Maksimiliani leik-pröua, sündinud 6. Augusti-kuu pääwal 1819.

Tema lapsed:

Würlstid ja printsesid Romanowski, Leichtenbergi Hertfogid ja Hertsoginad,

Würlst Nikolai Maksimilianowits sünd. 23. Juuli-kuu pääwal 1843.

Würlst Eugen Maksimilianowits, sündinud 27. Januari-kuu pääwal 1847.

Würlst Sergei Maksimilianowits. sünd 8. Tetsembri-kuu pääwal 1849.

Würlst Georg Maksimilianowits. sünd. 17. Webruari-kuu pääwal 1852.

Printses Maria Maksimilianowna, sündinud 4. Oktobri-kuu pääwal 1841.

Printses Egenia Maksimilianowna, sündinud 20. Märtsi-kuu pääwal 1845.

- 5) Suurewürlsti printses Olga Nikolajewna, Würtembergi Printsi Karl Wridrik Aleksandri pröua; sündinud 30. Augusti-kuu p. 1822.

helena Pawlowna, Würtembergi Printses, Suurwürlsti Mihail Pawlowitsi leik-pröua, sünd. 28. Tetsembri-kuu pääwal 1806.

Tema lapsed:

Katarina Mihailowna, Meklenpuuri-Strelitsi Hertfogi Georgi pröua; sündinud 16. Augusti-kuu pääwal 1827.

Anna Pawlowna, Suurwürlsti Printses, Hollandi-ka kuningas, Willemi II. leik-pröua sündinud 7. Jaani-kuu pääwal 1795.

Sobuse-, weikse- ja kauba-laadad.

I. Eestimaa Rubermangus.

Tallinnas: 1) Jaani-kuu 20malt pääwast kuu otsani.

2) Mihkli-kuu 26mal, 27mal ja 28mal pääwal.

Rakvere-linnas: 1) Nääri-kuu 27mal ja 28mal pääwal.

2) Jaani-kuu 16mal ja 17mal p. 3) Mihkli-pääwal.

Paide-linnas: 1) Künla-kuu 3mal pääwal. 2) Jaani-kuu 25mal pääwal. 3) Mihkli-kuu 10mal ja 11 mal pääwal.

4) Talwe-kuu 8mal ja 9mal pääwal.

Saabsalu-linnas: 1) Nääri-kuu 10mal ja 11mal pääwal.

2) Mihkli-kuu 14mal ja 15mal pääwal.

Paldiski-linnas: 1) 2sel ja 3mal Künla-kuu pääwal.

2) Mihkli-kuu 21mal ja 22mal pääwal.

Lihula-linnas: 1) Esmapääwal enne Wastla-pääwa.

2) Mihkli-kuu 24mal pääwal.

Naplas: 1) esimesel reedel pärast Mihkli-pääwa. 2) kolmandamal reedel pärast Nääri pääwa.

Reblastes: 1) Mihkli-pääwal ja kaks pääwa se järele.

2) Nääri-kuu 23mal ja 24mal pääwal.

Merjama-kiriku juures: 3mal Kristuse tulemise Pühal.

Orkital: Nääri-kuu 7mal ja 8mal pääwal.
Koloveres: Nääri-kuu 17mal ja 18mal pääwal, ja Wiina-
 kuu 4mal ja 5mal pääwal.
Jõhwis: Mihkli-kuu 24mal ja 25mal pääwal.
Keila-kiriku juures: Mihkli-p. ja kaks pääwa se järele.
Jõelähtmes: nädal pärast Mihkli-pääwa.
Ue-mõisas Süd-Harjumaal, Kuivajõe-kõrtsi juures 14mal,
 15mal ja 16mal Mihkli-kuu pääwal.

Kubermangu lohtu kaks järele ei ole lüba, ei lau-
 pääwal ega pühapäawal laata pidada, waid, kui
 nenda juhtub, peab seda teise nädala esimesel argi-
 pääwal peetama.

II. Lihwlandi-maa Kubermangus.

Lartu-linnas: 1) Suur saksa laat, hakkab pääw pärast
 3 Kuninga pääwa, peetakse 3 nädalat. 2) Peetri-laad,
 29mal Jaani-kuu p. 3) 9mal Mihkli-kuu p. 4) Mihkli-
 laad 29mal Mihkli-kuu pääwal.

Pernu-linnas: 1) 20mal Heina-kuu p., saksa laad; peetakse
 3 nädalat. 2) Weikse- ja hobuse laad Esmaspääwal ja
 Teispääwal enne Mihkli-pääwa. Kolmas laad peetakse Es-
 maspääwal ja Teispääwal pärast 3mat Kr. tulemise p.

Willandi-linnas: 1) Saksa laad 2sel Künla-kuu p. 2) Jaani-
 pääwa laad. 3) Mihkli-laad 24mal Mihkli-kuu pääwal.

Kuresaare-linnas: 1) 2mal Künla-kuu p. hakkab suur
 saksa laad; peetakse 12 pääwa. 2) 15mal Mihkli-kuu p.
 hobuse- ja weikselaad, peetakse 3 pääwa.

Wõrru-linnas: 1) 22mal Künla-kuu pääwal suur saksa
 laad, 8 pääwa. 2) Jaani-pääwal. 3) 24mal Mihkli-kuu
 pääwal. 4) 10mal Talwe-kuu pääwal.

Walga-linnas: 1) Saksa laad hakkab 2sel Künla-kuu p.,
 peetakse 8 p. 2) Jaani-pääwa laad. 3) Mihkli-laad 29mal
 Mihkli-kuu pääwal. 4) Mardi-pääwa laad.

Wastse-linnas: Mihkli-pääwal.

Abja-mõisas: Mihkli-kuu 2sel ja 3mal pääwal.

Antso-mõisas: Mihkli-kuu 14mal pääwal.

Audro-mõisas: 1) Neede enne Wastla-pääwa. 2) 17mal ja
 18mal Mihkli-kuu pääwal.

Selme-mõisas: 15mal Leikuse-kuu pääwal.

Kao-mõisas: 10mal Pori-kuu pääwal.

Kantso-mõisas: 30mal Ruti-kuu pääwal.

Kastna-mõisas: 5mal Mihkli-kuu pääwal.

Killingi-mõisas: 1sel, 2sel ja 3mal Mihkli-kuu pääwal.

Kirrepeäl: 17mal Mihkli-kuu pääwal.

Koorte-mõisas: 15mal Mihkli-kuu pääwal.

Waste mõisas: Pori-kuu 2sel ja 3mal pääwal.

Kosse-mõisas: 24mal Ruti-kuu pääwal.

Lustiwere-mõisas: 15mal Pori-kuu pääwal.

Mõnniste-mõisas: 10mal Mihkli-kuu pääwal.

Mõisefaste-mõisas: 10mal Leikuse-kuu pääwal.

Mustwees: Mardi-pääwal

Põltsamaal: 17mal Mihkli-kuu pääwal.

Pöörawere-mõisas: 13mal Mihkli-kuu pääwal.

Näppinas: 4mal ja 5mal Mihkli-kuu pääwal.

Nõssi-mõisas: 24mal Leikuse-kuu pääwal.

Nõuge-mõisas: 8mal Mihkli-kuu pääwal.

Senno-mõisas: 21mal Mihkli-kuu pääwal.

Tarweste-mõisas: Peetri-pääwal.

Weski-mõisas: 15mal Pori-kuu pääwal.

Narwa-lin peab lina, weikse ja hobuse-laata 5mast kuni
 9ma Künla-kuu pääwani — ja 20mast kuni 23ma
 Mihkli-kuu pääwani.

Mina Issand, sinu Jumal, olen üks
wäaga wihane Jumal, kes wanemate
patud nuhtleb laste kätte kolmandamast
ja neljandamast põlwest saadik.

Tugemised:

alendritegija nõu on tänawu oma wa-
deritele üht lugu kõneleda, mis kül meie
maal ega meie ajal ei ole sündinud, waid
paari saa aasta eest Saksamaal, aga sest pole
wiga midagi. Asi, kellest meie just oleme
juttu alustamas, ei ole meiegi maal ega
meiegi ajal üsna tundmata ehk wõõras.
Kes tähelepanija inimene on ja sugu õppind
Jumala teed ja inimese patuhäda järelear-
wata, kes pealegi oma katekismuse õpetust
ei ole aina pähä waid ka sündamesse tallele
pannud, tagawaraks elutee peale, külap nii-
sugune inimene mõistab ja tunneb, et alles
tänapä iga patutegija kohta käib Jumala
sõna, mis tema wanal ajal Sinai mäest on
kuulutanud ja kindlaks teinud:

Ühel jõulukuu öhtul, 1699 aastal, istusid
E.... külas ühe jõuka puusepa suures toas
kõik pererahwas koos peeru walgel, igauhel
töö näppude wahel ja jut ehk naer suu peal.

„Kas Märt juba kodu?“ küsis peremees,
„pime ööaeg on ju täes, möldri juures wiina
puudu wist ei ole, ja mina ei salli seda mite,
et minu perest keegi liigjoomisega oma meelt
ja mõistust ärasegab.“

„Süa hunti nimepidi, kül ta tuleb karwu-
pidi“, ütles wanem tütar naerdes; üks läks
lahti, Märt astus tuppa, pühapääwa riided
seljas, uhke kübar peas.

Sai Märt teretanud ja kübara warna
otsa pannud, küsis ema: „Noh, räägi
Märt, kas kõik on ilusaste korda läind?“

„Jah“, wastas poeg, „kõik!“ „Prantsu
westi on nüüd walmis, puusepa töö on
tehtud, waew nähtud, Prants pani juba

rattad käima, tõutas kõik, mis homseni pääwani jahwatatakse, waestele anda." „Nüüd, Kadri, mõid sina pulme teha", ütles Märt wanema õele, „Sumal hoidku uut maja ja andku teile õnnistatud olemist ja lahket elamist tema warjul.

„Amen!" kuuldi healt ahjunurgast hüüdwa. Seal istus oma sängis wana 89 aastane Marret, peremehe wana-ema, kes muidu arwaste noore rahwaga juttu alustas, waid enamiste magas ehk tasakeste palwet tegi. „Amen!" ütles tema weel ükskord, „Jesanda Sumala arm olgu ne westiga, nõnda kui minu õndsä isa ajal. Maja on jälle seda loodi ja moodi kui ennemuiste, ennegu kadunud mõldri isa teda nii uhkeste lasi wäljaehitada, jälle temal needsama aknad ja toad kui enne, ja sesama kambrikene, kus mu õnnis ema sagedaste õõse mu sängi juures walwas wõlki fedrades ja unelaulusid lauldes. Jälle paistab läwe üle se kena salmike, mis mu isa oli lastnud sinna ülesse panna: „Hoia, mis ilmalaitmata, ja waata se peale, mis õige; sest selle

mehe wiimne järg on rahu." (Paul. 37, 37) Kui ma eile uut maja olin waatamas, läksid silmad õiete märjaks mõõdalainud aegade mälestusel. Ei pidand mite üks ainus pall ehk lauaois sinna külge jääma, mis wana Pühler oli seadnud, sest se ei oleks Prantsule ega sinule, armas Kadri, õnneks olnud, kui teie, noor abielurahwas olles, sinna elama lähete."

„Kulla wana eidekene", ütles Kadri, „sina tead ju, et meie Prantsuga majaehitamisi koguni sinu hoolde jättime ja sulle meelewalda andtime kõiki asju otse nõnda seada ja õiendada, kui su oma nõu seda tundis; aga teadmata alles, mispärast sa seda tegid, ja miks eiotja kõik se westioistmine sulle wastu meelt oli. Eks sina ise ei ole seal sündinud ja omas noores eas elanud? Et räägi ommeti, mis lugu nende Pühlerirahwaga on?"

„Noh olgu peale", wastas wana Marret, „Eis, Pühleri soo wiimne wõsa, on juba mõnda aega teed mulla al, Sumal andku waese inimesele rahulist hingamist mulla

sees! Ma tahan teile tema wanemate ja esiwanemate lugu kõneleda, mite seks, et ma Pühleri rahwast tahaksin alwaks teha, waid et teie nende loost õpiksite Jumala teed targaste käia, — hale lugu ta kül on! Viisu esiwanem oli oma käed ilmasüüta werega roojastanud, ta poja Kristohwi käed olid ülekohuga saadud waraga ühes, ja tema poja, Viisu isa käed tundsiwad mõlemast süüst, siis oli selle suguwõsa mööt ääreni täis, ja tema aset ei tunta enam maa peal. Kõik kolm nemad suriwad äkilist surma ja Viis, kes nende ainsaks warapärijaks jäi, elas kül kaua aega, aga ei olnud selle pitka ea sees palju õnnega koos, sest Jehowa ütleb: „Mina tahan wanemate patud nuhelda laste käte kolmandamast ja neljandamast põlwest jaadik.“

Noh, pangge tähele ja pidage meeles, mis ma teile nüüd saan kõneleda:

„Viisu esiwanema nimi oli Madis, ja elas tema kaua aega enne minu sündimist M..... maakonnas ühe suure krahwiherra mõisas.

Kord ütles tema ühe talumehele, otsegu kuri Uhab Nabotile: „Anna mulle oma wiinamägi, ta sünniks mulle õige parajaste rohuajaks.“ Talumees ei tahtnud oma käest äraanda. Madis, wiha täis, tõstis raskest walekaebdust tema peale, (ei tea mina just mite, mis asja ta mehe peale süüks ajas), ja lasi teda torni panna. Krahwiherra pidi sel korral kotu ärasõitma ja kinnitas Madisele kõwaste, et ei pidand mehega midagi kurja etewõetama, ennegu tema ise pidi tagasi tulema, aga kurjal waenlasel ei olnud rahu midagi, enne kui oma kurja tegu oli otsa saatnud. Ta waletas ja wandus ja ajas jenni kohtu mõistjate peale, kui nemad wiimaks waese süüta mehe peale kohut mõistiswad, et teda pidi wõlla poodama kaarnate roaks.

Wiimisel ööl enne mehe surma nägi Madis unenägu, mis ta ihukarwad wärisema pani. Ta nägi unes, nagu oleks tema ise surnud ja pörguteed käimas. Kui pörgu wärawate ligi sai, wahtis kuriwaim ise läbi prau ja juhtus teda nägema. „Dih,“ ütleb kurrad,

„näe imed, eks seal ei tule mu sulane Madis, noh, ma maksan talle oma palga käte.“ Sai seda öölbud, wärawad prantsatased lahti, ja tema kargab lipsti wälja nagu kas, hakkab Maditse rindust kinni ja kisub ta südamest ühe hea pentäie werd wälja, wiskab mõned tilgad ülesse taewa poole, ütleb: „Se olgu sinu eest!“ jälle mõned tilgad: „Se on su poja Kristohwri eest!“ ja kolmat korda weel: „Se olgu sinu poja poja eest!“ Madis tunneb pörguwalu südames, aga ei wõi feelda, peab kannatama.

Hommiku wara rääkis seda unenägu oma naesterahwale üles; sesinane waene loom tahtis meelt peagi ärakeita, nii oli tema ehmatand; hakkas nutma ja meest Jumala feeli paluma, et pidi ommeti waese ilmasüüta inimese peale armu heitma ja mite meelega ise enese ja oma laste kaela nii suurt õnnestust koormama. Aga mees ei tahtnud nii jamuti fui Pilatus oma naese manitsemist ja palumist kuulda wõtta, waid käskis meest kohtupaika wia. Wõlla al, fui mehel juba

kõis kaelas, ütles Madis salaja tema kõrwa: „Waata nüüd, Mihkel, wiinamäed lähewad odawaks!“ Siis mees hakand suure healega ikitama ja nutma, sirutand kät Maditse poole ja öölnud: „Oh sina kuri ja üleannetu loom, se olgu sulle tõeste teada, et sa pead otsust andma Jumalale, mis pärast sa mind oled surma käte annud, ja miks sa mu naese leseks ja mu lapsed waesteks lasteks oled teinud.“ — Madis Pühler, ennegu homne pääw algab, kutsun mina sind Jumala kohtu järje ete wastust anda su ülekohtuse töö pärast!“ Sai ta neid sõnu öölbud, lükati teda redelist maha ja ta heitis oma hingge.

Koormatud südame tunnistusel on wali heal juures, ei saagi inimene tema eest kõrwad nii kinni sulutud, et enam ei peaks kuulma tema noomimist ja ahwardamist. Si Maditsel rahu kuskil pool sel pääwal. Enne lõunat pärast mehe poomist jooksis rahuta majas edasi tagasi, nagu oleks kurivaim ta kannul, ühest toast kippus teisse, siis läks põõninggule, sealt ruttas alla keldrisse otsegu põleks elaw tuli ta jalge al. Pärast lõu-

nat ajas hoost sadulasse ja hakkas nagu meelethu mõõda teesid ja põldusid, metsade ja kraawide läbi ristati põigiti sõitma. Ohtu läks kõrtsi wastast tunnistajat südames wiinawaati uputama. Seal ta istus laua taga, filmad punnis, suu wiltu, ohkas raskesti, ajas ühe klaasi täie teise järele kurgust alla, senni kui pea üsna purjes; hakkas siis joobnust peast käreks ja mürama ja klaasi pudelit, mis aga ete juhtus, puruks lööma. Inimesed, kes kõrtsis olivad, hoidsid hirmuga temast eemale, sosisesid üks teise kõrwa: „Kes teab, mis sest saab?“ Teise laua ääres istus üks lihunik, ärapooldud talupoja sugulane, sellega läks hul järsku riidu, sõimab, wannub, tõstab wiimaks koguni kät tema wastu. Lihuniku süda sai täis, tahtis ju wastupanna, aga siis tuli ta meele, et Madis sellama pääwal oli Jumala kohtu ete kutsutud, kartis wiletsa inimesega tülisse saada, hoidis tagasi, püüdis joobnud meest meelitada, ei midagi! Mees hakkas ita hüllemine ja kurjemine tema kallale, wiimaks lihunik wõttis kübara käte, läks toast wälja

lootes sedawiisi temast lahti saawa. Aga sest ei tulnud abi midagi, Madis nagu hul tema kannul, saadab teda sõimuga ja peksuga koju ja siingi ei taha teda rahul jätta, waid kipub wägise, walge waht suu ees, maja sisse.

Nüüd lõppes mehe kannatamine otsa, tahtis hullu hirmutada, wõtab oda seina küllest, karjub: „Noh, nüüd andke rahu, muidu wõib sest suur õnnetus tõusta!“ Sai lihunik seda ööldud, hoidis oda tema wastu. Madis otse kui pime jooksis suure joonega oda külge, sadas maha ja sülitas werega hinge wälja. Just sellama filmapilgul lõi tornikel 12, ja oli sedawiisi waese talumehe kutsumine tööks läind, ennegu steine pääw koitma hakkas.

Madikse naene ei tahtnud enam sinna kotta jääda, kus se hirmus asi olli sündinud, ja kolis oma poja Kristohwiga meie külasse, ja ostis temale siin ühe märka sure taluaseme.

Selle sõa hakul, mis meie nüüd wast kolmekümne aastaseks sõaks nimetame, ja mis Luteruse ja Katoliki usuliste wahel kõik üle Saksamaa sai sõbitud, olin mina

ju koolikäija laps, aga Kristohw Pühler oli juba täiealine inimene. Mu wanemate maja oli weskki, mis mu kadund isa oli ise ehitanud, ja kui muidu kül sagedaste weskite kohta wanarahwa sõna tõeks läheb, et weskki kohal on kõige parem asi, et koti suu ei mõista kõneleda, siis se sõna ei naljaltki puutund mu isasse. Wa' kallis ütles ita: „Üks petmise wiisil saadud kopikas paneb kümme teist nahka!“ andis igaihele, mis kohus, ja oli igapidi üks truut ja auu- wäärt inimene. Ajad olid raske, raha- teenistus kasin, 600 rubla oli mu isa Kristohwi Pühleri käest laenand weskki ehitamise tarwis, ja suured intressid, mis iga aasta pidid maksetud saama ei annud palju tagawaraks korjata, aga aega mööda asjad käiwad. Kui mina esimest korda lauale käisin kandis mu isja 600 rubla Kristohwi käte ja maksis wiimse kopikani wõla puhas ära. Kristohw Pühler tunnistas kirjaga, et raha oli käte saand, ja andis seda kirja ijale, aga wõlafirja ei annud mite, seda ütles tema kogemata käest kadunud olema.

1621 aastal tuli meile püsti häda ja ahastuse aeg käte. Wöörad sõamehhed tükkisid sel korral meie külasse, tegiwad seal nüüguust koerust ja ülekohut, et kõik ei wõi äraõelda, sest sõaajal, ütlemad wanarahwas teeb kurad pörgu laiemaks. Meie olime wast koolis, kui waenlased teist poolt küla hakkasiwad tulema; kui meie nende möllamist ja püssipaukumist kuulsiime, jooksiime kõik uksest wälja õue. Sa kallikene, mis hirmus lugu oli seal! Waesed külainimesed jooksiwad kiskendades ja nuttes mööda uulitsat nagu kanapojad kulli eest, kurjategijad waenlased ajasiwad neid taga, tapsiwad ja rööwisid, mis aga ete juhtus. Mõned ajasiwad weiksed lautadest wälja, teised löid kiriku ukseid katki ja wiisid kõik hõbe ja kuld riistad ära, mis aga sees leidsid olemast, ja kui mina meie maja ligidale jõudsin, pani just üks neist mõrtsukatest meie aita põlema. Pea oli tuluke wäljas, ei aitand sinna enam kustutamine midagi, õhtu olid maja ja kõik mis maja sees oli, ja ait kõik ge wiljaga paljaks tuha hunnikuks saand,

muud kui westihoone seisis alles. Oh, ei või mina mite seda ülesrääkida, mis mu süda tundis, kui ma oma kallist ema nägin käderringutades ja haledaste nuttes tuleasemel seisma, isa seisis tema kõrvas ja manitses uskliku sõnaga, et ei pidand meele äraheitma, sest kui Jumal meile midagi kurvastust ehk häda saadab, meil õigust ei ole nuriſeda ja küſida, mispärast se nõnda on sündinud, waid tasase ja alandliku südamega peame wastuwõtma, mis tema nõu meile soowib.

Meie hüürisime omale naabremajas toakest, isa hakkas Jumala nimel jälle westiteenistust tallitama, aga ema jäi selle suure ehmatuse järel põdema, kõhis ajuti palju, lõppes isa enam ära ja lihawõtme hommiſul heitis hingge. Jumal andku talle rahulist hinggamist mulla sees! Pärast tema mahamatmist tuleb kord wana Kristohw Pühler meie juure. Mu isa meelepärast tema koguni ei olnud, sest ta oli üks terge inimene, ehk kül hallid hiuksed juba peas, ommeti käskis mahaistuda ja kulas tahtmist järele. „Jah, waadage, kulla naaber.“

ütles wanamees, „ma tulen nende 600 rubla pärast, mis teie minu käest laenuks olete wõtnud, katſuge, et teie seda raha kuskilt poolt koku saate, mul teda waja on, ei wõi kaemine oodata.“ Isa ajas silmad pärani, ütles: „No nüüd! Eks ma neid ei ole juba teie käte maksnud wiimse kopikani?“

„Jah, wastas wana petis, „siis peab teil minu poolest maksu pärast tunnistuse kiri olema, sest waadage, siin on se wõlakiri, mis teie mulle olete annud.“

Minu isa ütles tunnistusekirja äraſautanud selle suure õnnetusega, mis läbi oma majast ja aidast ja kõigest oma warast ilma jäi, nimetas wana Kristohwile wiimist sõna, mis nemad isekeskis oliwad kõnelend, kui raha sai maksetud, tuletas tema meele, mis ta sel korral äraſadunud wõlakirjast oli rääkinud, aga Kristohw salgas kõik ära, ei teinud ennast midagi sest asjast teadma, ja ehk kül kadund isa oli tasase waimuga mees, lõppes ommeti ta kannatamine otsa ja tema saatis häbemata petjat walju sõnadega minema. Aga se ei tahtnud kelmitööd poolele

jätta, hakkas minu isaga kogu kaime selle raha pärast, ja finnis koguni walewandega enesel õiguse olema, nii et wiimaks kohtu poolest meie wesi ja meie põllumaad saiwad oksjoni wiisil äramüüdud, wana petis ostis isegi neid omale.

Dh sa kallis aeg, mis waene kord nüüd meie kätte tuli! Kristohw Pühler hakkas sinna paika, kus meie endine maja oli seisnud, suurt uhket maja ehitama, aga minu isa läks pääwateenistust otsima. Kui ma teda esimest korda nägin, leiwakot kaelas, ühe naabri teule minema, kippus nut wägi se peale, aga isa noomis mind ja ütles: „Ole rahul, armas laps, raha on küll kuf, rust kadund aga mite rahu südamest, küll Jumal meid ei jäta abita.“

Kibe näljaaeg tuli meie maale, hulk rahwast suriwad nälga, meie elasime isa ühest pääwast teise nõnda tasahiljusesti, ja saime Jumala abiga isa läbi, aga Kristohw Pühler jäi rikkaks meheks. Ehk tema küll möldri teenistust ei olnud õppind, hakkas ommeti omaist käest seda ammetit pidama,

aga oma poega Pastjanit, kellele wesi kord pidi päranduseks jääma, lastis ta möldri ammeti peale hoopis wäljaõppida, et temast täis mölder pidi saama. Näitas mõnikord, nagu paneks ülekohus wanamehe südant natuke tufsuma, sest ükskord rääkis mu isaga ja pakkus oma poega Pastjanit mulle koguni kofijaks, aga isa ei tahtnud sest midagi teada, oli isa sant, poeg oli weel sandim, ja ennegu, ütles minu kadunud isa, peab wesi tulega segama ja hunt lambaga kofu sobima, kui et Pastjanist ja minuist üks paar pidi saama.

Pastjan läks wöörale maale reisima, wana Kristohw tallitas senni üksi möldritööd. Ühel kalli pühapääwa hommikul käiswad jälle wesi rattad, — wanamehel ei olnud pühapääwa ega argipääwa wahet olemas, — korraga lõppes rataste mürin ja kolim ära ja rattad jäiwad järsku seisma. Minu isa, kel isa alles möldri weri soontes liigus, pani seda wääga imeks, aga enne kui sõna sai lausunud, fargas majapiddaja wanamoor wesiufsest wälja uulitsa peale, kisendas:

Api, api, tulge api! Kirikulised ruttasid warsti tema järele westi sisse ja nägivad seal, mis kole on öölda. Kuin ratas oli möldri kuest finnihakanud, teda rataste wahetele tõmmanud ja luud kondid puruks peksnud, aina parem käewars paistis alles wälja, kolm sõrme seiswad ülespoole otsegu wanduja inimese sõrmed, — siis oli westi seisma jäänd. Kui mu isa möldri oli rataste wahelt wäljatõmmanud ei leitud enam hingge sees olemast.

„Sumala westi käib hiljufesti, aga tema jahwatab peenikeseks!“ ütles üks meie naaber, kui mehed surnukeha pörandale paniwad ja waatas sedda ööldes mu isa otsa. Kodu rääkisime isaga sest hirmsast loost, ja mina tuletasin seda sama wanarahwa sõna meele, aga isa noomis mind kangeste sellepärast ja ütles: „Minu pärast on kätetaksimine, mina tahan kätetaksata, ütleb Issand!“

Seda aega oli 7 aastat, et Pastjan wõõrail mail oli reisimas, siis tuli tema koju. Mina olin jenni juba mehele saanud, ja minu isa oli mite kaua pärast seda, kui ta

meie käd oli kokupannud ja meid õnnistanud, siit ilmast rahulikult lahkunud. Pastjan ise hakkas nüüd möldri ammeti peale. Ta oli selle pitka ajaga mitu rahwast ja mitu rahwamaad läbikäinud ja ta oma kiiteldes hoopis Murjanimaal olnud, aga head ei olnud ta midagi juure õppind, ei mõistnud temagi argipääwa ja pühapääwa wahet pida, ja kui meie õnnistegija ütleb, et ükski ei wõi kaht isandat teenida, siis läks se sõna Pastjani kohta üsna tõeks, aina rahakot oli temale Sumalaks.

Ühel õhtul, mina seisin just ukse al, tuleb üks wõõras ratsamees mööda külaulitsat otse meie poole, pea rätifuga finnisentud, nagu kahwatand ja walge nagu sein, wahib ajuti tahapoole nagu kartes kedagi teda tagaajawa. Ukse kohal peab hobuse finni, tere tab ja ütleb ennast Rootsilase olewa, kes pidand waenlaste paku minema, ja oma haawatud peaga ja ütle mata wäsimusega ei saa enam paigalt edasi mindud. Palus mind siis Sumala keeli enesele ja oma wäsiind loomale öömaja lubada, homme, ütles, jälle

ärastõitma, et omastega kokusada, kes nii kui tema olid põgenenud waenlaste eest. Mina wastasin temale, et meie waesed inimesed oleme, kel muud ei ole kui weifest kitselauta, ja et meie ei wõi teda mite wastu wõtta, külap teised head külainimesed, kel laiemat ruumi on, temale võmaja ei feela. Esiteks ei tahtnud noormees minu kõnest lugu pidada, arwas, et ma muidu nenda rääkisin, et sest tulist lahti saada, ütles ennast jõuuka rahwa lapsse oleva, kel raha küllalt meie waema maksta, aga meil ei olnud tõeste mite ruumi olemas, ja pidin teda, tahtku wõi tahtmata, ika ärastaatma. Kui meie mõlemad weel teine teisega kõnelime, nägin mina Pastjanit oma talliaknast, mis meie poole käis, nagu kassit põlewa silmadega meie peale wahtima. Kui ta tähele pani, et mina teda olin näinud, kadus järsku aknast ära, aga nii pea kui ratsamees hakkas kurwa meelega meist ärastõitma ja möldri maja juure jõudis, tuli mölder uksest wälja, kutsus ligi, rääkis mehega filmapilt ja saatis siis meest hobusega oma talli.

Kui ma seda nägin, tõusis mu südames, ei tea ma isegi mispärast, nagu kahatsemine, et ma noort Rootsimest ei olnud oma äia juure juhatanud, kes otse meie wastas elas, ja kel enam ruumi oli kui meil. Ta oli üks noor, priske inimene, peenikesed riided olid tal seljas, ja kui ma meele tuletasin, et wahest temal kaugel Rootsimaal üks armastaja ema on, kes poja pärast suures mures ja iga pääl wiist Jumalat silmaweega palub, et oma armast last selle sõahädas wõtaks hoida ja teda ika häid inimesi laseks leida, kes tema eest mured kannawad, siis tuli õiete hale meel peale, et ma teda nii ilma aitamata ja juhatamata olin minema saatnud. Pealegi tuli mu meele apostli manitsus: „Püüdke heal meelel wõõraid wastu wõtta!“ aga nüüd oli kahatsemine ju liig hiljaks jäänud, mis tehtud, se oli tehtud.

Dõse oli käre ja larmi uulitsa peal, — ajuti kuuldi püssipaukumist, mõned Rootsimehed sõitsiwad tuhatnelja läbi küla, waenlaste ratsamehed nende kannul, küla uulitsal kadusiwad taga aetud Rootsilased oma püüd-

jate silmist ära. Nemad hakkasid aknate külge koputama, ajasivad rahvast ülesse, pärisivad järele, kus poole Rootsilased olid pagenud. Igal pool pandi küündlaid põlema, ja kui nemad kaa meilt tulivad Rootsilast järele pärima, ütles minu mees, neid teist poolt küla juba ärasõitnud, mis otsuse peale naad warsti äraruttasid, et waesid mehi kätte saaksid. Mu mees läks uulitsa peale, kuhu palju rahvast oli kogunud, aga mina jäin koju ja waatasin aknast. Siis tuli mulle Rootsi mees meele, kes möldri juure oli korterisse läind, kas ta alles pidi seal olema.

Talli ümber oli waikne asi; — wähä aja taga kuulsin kärinat, üks käis, tuli paistis talliaknast, siis kuulsin üht rasket hoopit, warsti selle järel hädakisa ja hullu pööra hobuse möllamist. Ei läind palju aega, nägin mina möldrit rutu tallist maja poole lippawa, kirmes käes, Rootsilase moonakot kaenla al, ja hal wat oli seljas.

Külmwärin käis mu läbi liikmete, ma ootasin pitki silmi oma meesterahwa kojutulimist. Pea kuulsin jälle talliukse käimist, se-ford

läks keegi talli ilma tuletat. Siis oli jälle kuulda, nagu saaks mõni raske asi mööda maad weetud, üks pandi tasahiljusesti kinni. Pärast tuli mölder jälle tulega talli, hal kuub alles seljas, tahtis wist hobuse sadulasse panna, aga loom ei sallind seda mitte, waid möllas ja hullas tema wastu, et hirm oli kuulda. Wiimaks ajas mölder talli ukse lahti ja saatis hobuse ilma sadulata wäljamine-ma, pea kuuldi uulitsal kabjamüdinat, hobune lastis tuhat nelja külast wälja.

Minu mees tuli koju, ma rääkisin temale, mis ma olin näinud ja kuulnud, ei mõistnud me' mõlemad sest midagi head arwata, aga siiski süda ei annud awalikult seda öölba, mis meel mõtles; kes teab mis ma selle eest oleksin hea meelega äraannud, kui ma waest Rootsimceest ei oleks saatnud minema, öö otsa ei tulnud und minu silmi. Hommikuaru kui ma ukse alla astusin, wahtis Paastjan talliaknast meie poole, kui ta mind nägi, teretas ja ütles: „Noh, täna ööse oli jälle hea kära lahti, kas teie olete kaa larmi kuulnud?“

„Kuulsin kül“, vastasin mina, „aga rääkige ommeti, mis on sest Rootsilasest saanud, kes eile öhtu teile korterisse jäi?“ „Oh, ütles mölder,“ mis toost palju rääkida, oli alles noorukene, püsti emapojakene, kui waenlasid kuulis külas olewa, heitis hirmu pärast meele peagi ära, ajas wägise mu peale, et hobuse pidin sadulasse panema, sest tema tahtis rutu paku minna. Manitsesin teda kül, et jääge seia, ärge kartke midagi, ei tule sõamehed seia otsima, aga mis se aitas, loe ehk laula tema wastu, se oli üks kõik, pidin siis tema tahtmist tegema ja teda lastma ärasõita. Eks teie wahest ise et ole näinud, ei mina ööse tulega tema juures tallis olin?“

„Jah,“ vastasin mina, „olen kõik näinud esimesest otsast wiimseni, sa kallid Jumal, kas wahest temale peaks liiga tehtud olema?“

„Ehk arwate teie wast, et mina temale midagi kurja teinud,“ turtus Pastjan, „näe imed, nii võib oma hea südamet pärast koguni kimpu saada. Mina soovisin temale head, kes teda käskis äraminna. Saab näha, kes julgeb mu wastu kaebdust tõsta!“

Sai ta wihaga seda ööldud, kuuldi kaugele kabinüüdinat, ja pea nägime hooft meie poole tulewa ilma sadulata ja ilma waljata. Ma tundsin ta jalapealt ära, oli Rootsi-mehe hal hobune. Eoom waatas minu peale nii haledaste, nagu tahaks mu peale kaewata, siis pööris pead talli afna poole ja wahtis üksilmi möldri otsa.

„Kas sa näed elajat,“ ütlesin mina, „ta waatab ju teie peale, otse kui tahaks midagi öölda!“ Möldri karmad tõusiwad püsti, nagu läks walgeks, hingg tahtis finni jääda, rutu kadus afnast ära. Hobune ei liikund mite paigast ja wahtis ifa talli afnasse, wiimaks tuli mölder piitsaga wälja, hakkas hobuse last finni, wiis talli.

Kui pääw ju oli öhtupoole, läks minu mees teiste meestega saweakude juure, mis otse westi taga olid. Sealt leidsiwad nemad waest Rootsilast rusjaks peksetud peaga maas olemast, hingge ei olnud enam sees. Mehed tõstsid surmukeha ülesse, kandsid külasse just möldri ukse alla. Möldri majas põles juba tuli, minu mees koputas afna külge, ütles:

„Maaber, tulge ligi, Rootsilane on seal, tuleb oma hoost tagasipärima.“ Roh, nüüd oleksite teie pidand möldrit nägema, kõik tema ihu hakkas wärisema nagu haawaleht, ütles segase healega: „Mis narri tembud need on!“ Kui ta wäljatuli ja surnukeha nägi, ei olnud tema endisest ehmatamisest märki enam tunda, astus julgeste ligemale, ütles siis: „wist waenlased teda tee peal tabasivad ja tapsivad.“ Aga minu mees wangutas pead, ütles! „Kes teab, kas asi nii võib olla, mil kombel sai tema siis saweauku, mis hoopis teest kõrwale weskki taga on, pealegi ei leidnud meie kuskilt poolt kabja jälgi olemast.“

„Mis mul sellega asja,“ küündas mölder, „minu süda ei tea süüft midagi, ehk tahate teie mind koguni tema tapjaks nimetada?“

Sel ajal oli hoopis waene lugu meie maal. Pitka sõaga olivad kõik jumalikud seadmised ja ilmlikud seadused üsna segamine läinud, ei küsitud enam selle järel, mis õigus ja kohus oli, igaüks tegi, mis ise tahtis, ja ülemate mõök seisis tupes. Se-

pärast sai tapetud Rootsimees mahamaetud, ilma et koer oleks tema järele haukud, ehk küll kõik külarahwas möldrit pidas tapjaks.

Ei sünni küll mitte elajat ja inimest ühte arwata, aga imekspanemise wäärt asi ta on ita, et loomal mõnikord üsna inimese mõistus ja tarkus näib olema. Mölder pidas Rootsihoost omale, sest et ta üks kena ja rammus loom oli, kel pealegi muud peremeest ei olnud. Ta pani teda wangri ete ja enamiste hobune ei pannud wastu, aga mõnikord läks nagu hulluks, möllas, püüdis meest kabjaga lüa, ehk, kui ta julges ligemale tulla, koguni ammustada, otse kui tahaks teda wägise tappa. Üksford tahtis mölder tema rakkesse panna, mina seisin just ukse al. Loomal jälle oma wihatuju, hakkas nõnda hullama ja lööma, et hirm tuli pealt nähes. Mölder, hal wat seljas, lõi hoost teibaga ja küündas: „Dot, oot, sina päris raibe, küll ma sulle näitan wigurid tegema!“

„Taadikene,“ palus tema tütar siis üle ukse, „ära pekka looma nii hirmsaste, wõta paremine hal kuub seljast maha, külap siis

oma vihatuju jätab maha, sa tead ju, et tema ifa nõnda hulluks läheb, kui seda kuube näab, Juntal teab, miks ta teda ei sallii." Nüüd sain ma korraga aru, kuidas asi selle hobusega oli; ja waene Liisukene, mina tead, sin wääga häästi, miks ei sallind.

Mölder wöttis halli koe seljast maha ja waata, hobune oli nii waga kui tal, wärises ja ohkas walu pärast ja läks sundimata wangfriga edasi.

Raksteiskümmend aastat oli möödaläind, leikuse aeg oli käte jõudnud ja meie olime põllu peal just seal, kus tee järsku mäest alla läheb. Ilmad olid hirmus palawad, taha poole, otse küla kohal oliwad pifsepilwed nähtawal. Mölder tuleb wangfriga külast meie poole, rasked jahutid peal. Kui ta meist mööda sõidab, teretab ja ütleb: „Aga täna meie saame wihma ja müristamist, küla kohal taewas juba üsna must, müristamise kominat on ju kaugelt kuulda.“

Oli mölder sinna jõudnud, kus tee alla läheb, peab ta finni, astub wangkrist maha, tahab rattad kammitseesse panna. Wihma

hakkab sadama nagu wardast. Mölder wõtab kottide wahelt oma halli koe wangkrist, paneb teda selga ja ajab hoost edasi. Aga nii pea kui hobune halli watti tähele paneb, jääb hulluks, karjub öiete wiha pärast ja lööb tagumise jalaga otse möldri otsa ete, et tema maha sadab ja wangkri alla jääb. Wangkri läks tuhatnelja mäest alla, mölder ifa tema al, kisendab ja hüab api, — kiwi tee kessel, sinna jääb ta finni, raske koorem läheb üle rindade, kui meie ligi jõudsime, oli juba hingg wäljas.

Mis pärast sündis, seda ju teie ise teate. Tema tütar Liis läks rikka Andreksle mehele, aga õnne ei olnud nende majas midagi, sest ülekohuga saadud wara ei pea mite kolman. dama pärija käte jääma, mis lusika kaup oli korjatud, kulus jälle ära wakatkaupa, ja koe aasta eest panivad Prantsused koguni weskü põlema, nii et suur ja uhke maja, mis wana Kristohw oli ehitand, hukka läks, niisamuti on kaa tema lapsed ja pärijad sur. nud ja hukka läinud, kunni wiimati kaa Liis suri murtud südamega. Waat' seda wiisi

oli Pühleri rahwa lugu! Jah, kel Jumal eluaastaid jätkab, se peab palju nägema ja tunda saama.

Prants on nüüd westi ostnud ja tahab seal Kadriga oma õnne katsuda, aga seks pidi westi just seda moodi ehitatud saama, kui ta mu kadunud isa ajal oli. Ja kui teie tulewal neljapääwal pärast laulatamist kirikust koju lähete ja ue maja sees oma abielu hakkate pidama, siis pangge salmikest tähele, mis läwe üle kirjas on, ja ärge unustage mite: Hoia, mis ilmalait mata, ja waata se peale, mis õigez sest selle mehe wiimne järg on rahu."

Senni kui wana Marret nõnda kõneles, oli Prants tasahiljusesti tupa astunud, oli wanake oma juttu lõpetanud, wõttis Kadrit kätpidi, astus tema sängi juure ja ütles: „Amen, nõnda sündigu, mina ja minu pere tahame Jehowat teenida."

